

Grafzerken in de kerk van Holysloot

Rob Snijders
Historicus MA

De kerk van Holysloot¹

De kerk in Holysloot is een op een werf (verhoging) gelegen, geheel vrijstaande witgepleisterde zaalkerk uit 1847, gebouwd in opdracht van het College van Kerkvoogden van de Hervormde Gemeente, in een sobere op gotische vormtaal geïnspireerde bouwtrant. De eerste steenlegging vond, blijkens de gedenksteen naast de ingang, plaats op 9 september 1846. Het naastgelegen kerkhofje, eveneens op de werf gelegen, wordt deels omsloten door een haag, deels door een eenvoudig ijzeren hekwerk. Reeds in 1613 stond op de huidige plaats een Hervormde kerk. De consistorie met een pannen zadeldak werd in 1910 aan de noordzijde met een entree vergroot is werd hij de restauratie in 1995 herbouwd.

Omschrijving kerk

De kerk is een eenbeukig geheel witgepleisterd gebouw op rechthoekige plattegrond, geplaatst op een gecementeerde plint onder een met Hollandse pannen gedekt zadeldak. Aan de westzijde staat een grotendeels ingebouwde toren. Deze is bekroond door een ingesnoerde leien naaldspits, een smeedijzeren kruis en een windvaan. Aan de oostzijde van de kerk is de in oorsprong rechthoekige consistorieruimte aanwezig met een ingang onder een pannen zadeldak. In de oostgevel zijn twee muurankers, op de nok bevindt zich een gemetselde schoorsteen. De noord- en zuidgevel bevatten elk drie spitsboogvensters met natuurstenen benedendorpels en gietijzeren kozijnen waarin drie verticale en zeven horizontale roeden zijn opgenomen. In de westgevel is aan weerszijden van de iets naar voren geplaatste toren een spitsboogvormig blind venster met benedendorpel aangebracht. Onder het linkervenster bevindt zich de gedenksteen. De entree in de toren bestaat uit een stoep met twee treden en een dubbele toegangsdeur waarboven het kalf en een door roeden in stralen verdeeld spitsboogvormig bovenlicht. Ter hoogte van het dak bevinden zich twee kleine vensters en rondom de toren aan elke zijde een rechthoekige galmgat met spitsboogvormig bovenlicht.

Inwendig wordt het schip overspannen door een blauwbeschilderde gordingenkap met trekstangen en dakbeschot, waarbij de kappanten in het zicht zijn gelaten. Op de vloer bevinden zich hardstenen zerken, waarvan enkele zeventiende-eeuws. In de toren twee toegangsdeuren naar de kerkruimte, alwaar in de noordhoek een trappartij naar de hogere torenruimten. De inventaris, deels afkomstig uit de vroegere kerk, omvat een zeskantige

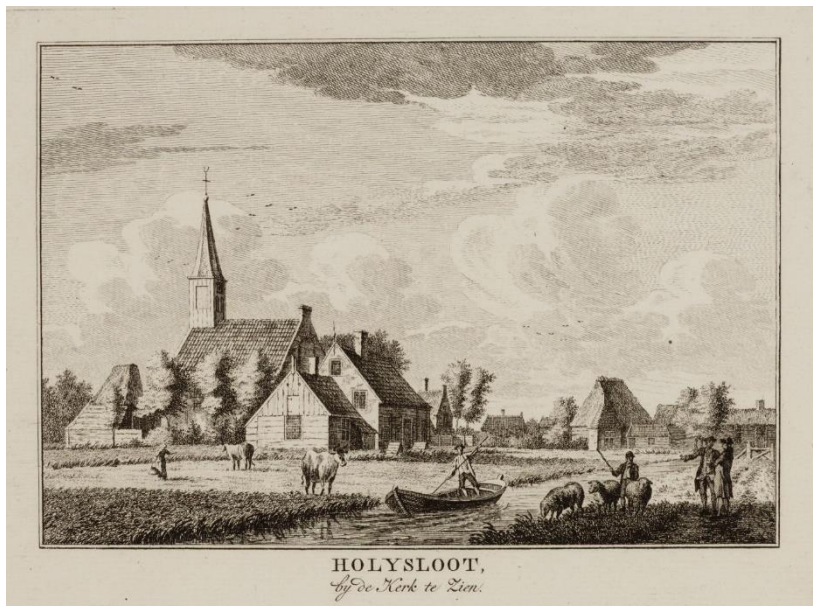
¹ <https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/491139>

eikenhouten kansel met het wapen van Holysloot, het doophek en banken voor de ouderlingen, alle daterend uit de negentiende eeuw, op het doophek een koperen lessenaar met een Statenbijbel uit de achttiende eeuw, twee zeventiende eeuwse koperen kroonluchters. Het eenklaviersorgel, in 1730 gemaakt door H. van Giessen voor de Waalse kerk in Haarlem, is afkomstig uit de Gereformeerde kerk van Holysloot. Dat gebouw heeft haar kerkfunctie verloren.

Waardering

Zaalkerk met toren en bijbehorende interieuronderdelen zijn van algemeen belang vanwege de cultuur- en architectuurhistorische betekenis. Verder is de kerk van groot situationeel belang vanwege de silhouetwaarde in het geïsoleerd gelegen dorp in het open weidegebied van Waterland. De kerk is tevens een belangrijk markeringspunt binnen het beschermde dorpsgezicht van Holysloot.

De huidige kerk dateert uit 1847. Een deel van de grafstenen in de kerk zijn ouder en vermoedelijk afkomstig uit de oudere kerk die op dezelfde locatie stond. Deze is te zien in onderstaande afbeelding, datering tussen 1750 – 1775.

Figuur 1 Holysloot, by de Kerk te Zien, Gezicht op Holysloot, met de kerk. Uit: De Twaalf dorpen van Waterland. - Amsterdam : F.W. Greebe, z.j. [ca. 1750-1775], de anonieme prenten mogelijk van de hand van Willem Writs. Stadsarchief Amsterdam, 010094006119

De grafzerken in de kerk

De grafzerken in de kerk zijn deels afkomstig uit de oudere kerk die op deze locatie stond, en deels uit kerken uit omringende plaatsen teneinde bij de restauratie de vloer tot één geheel te maken. Op enkele van de stenen is de naam van de ter aarde bestelde persoon nog leesbaar. Deze personen liggen niet onder de corresponderende stenen. Opvallend zijn de figuren die op de stenen zijn gehouwen, bestaande uit lijnen en geometrische figuren. Deze figuren zijn vaak de aanleiding voor vragen naar de herkomst en betekenis. Deze figuren worden huismerken genoemd.

Huismerken

Een huismerk is een eenvoudig gelijnd hoekig teken, waarmee een persoon of een huis(boerderij) en het daarbij behorend bezit wordt aangeduid. Waarschijnlijk waren boeren de eerste die huismerken gebruikten: ze brachten de merktekens aan op hun boerderijen, gereedschap en vee.

Huismerken zijn het meest aangetroffen op het platteland. Ook werden ze we op schepen aangebracht.

Voorbeelden van huismerken:

Bij een gelijk huismerk op de grafstenen kan er van worden uitgegaan dat het personen van dezelfde familie betreft, maar aangezien niet alle stenen in de kerk van Holysloot hier al van oudsher lagen en een huismerk kan lijken op een ander huismerk is de aanname dat een gelijkend huismerk een familielid betreft in deze situatie niet zeker.

Grafstenen in de kerk

Figuur 2 A J S

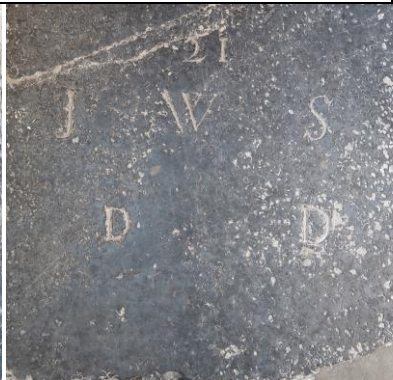
Figuur 3 A D

Figuur 4 Anoniem, alleen huismerk

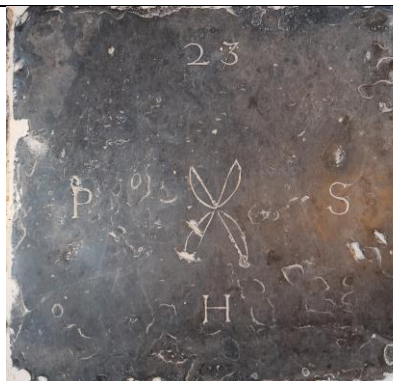
Figuur 5 P S

Figuur 6 J W S D D

Figuur 7 Kornelis Janse Swart

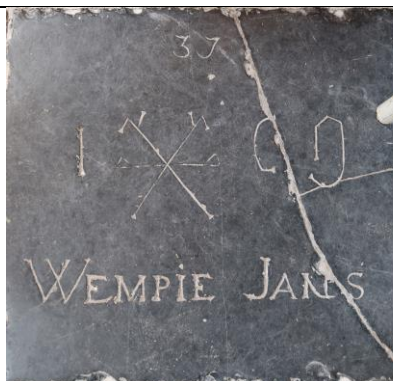
Figuur 8 P S H

Figuur 9 Claes Soet

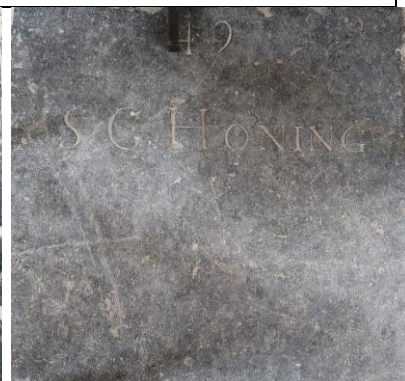
Figuur 10 W K J Soet

Figuur 11 Wempie Jans

Figuur 12 onbekend

Figuur 13 S C Honing

Figuur 14 onbekend

Figuur 15 onbekend

Figuur 16 onbekend

Figuur 17 onbekend

Figuur 18 B K

Figuur 19 B K

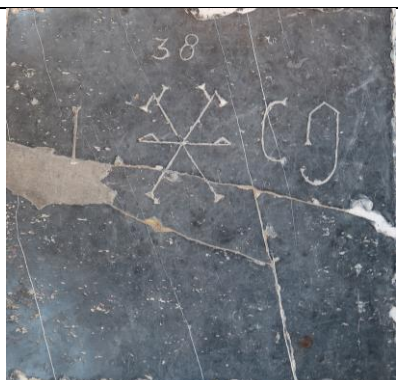
Figuur 20 Claes Soet

Figuur 21 E S

Figuur 22 H C

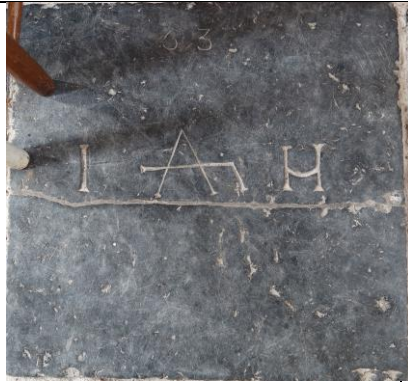
Figuur 23 I C

Figuur 24 I C B

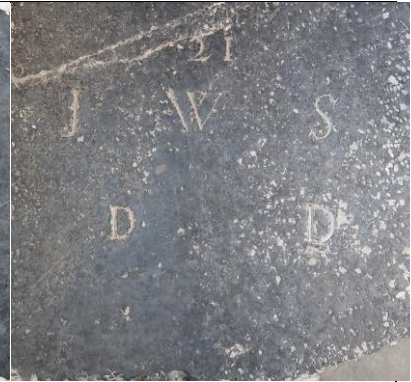
Figuur 25 I H

Figuur 26 I H

Figuur 27 L H D

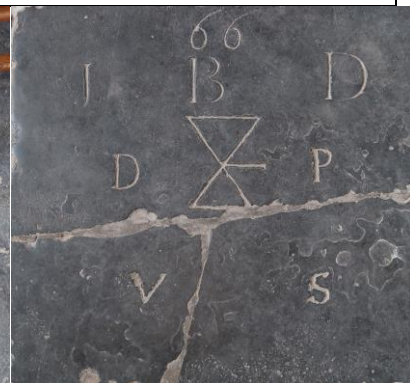
Figuur 28 J W S D D

Figuur 29 Jan Gerritsz van Sutphen

Figuur 30 Jan Gerritsz van Sutphen

Figuur 31 J B D D P V S

Figuur 32 Anno 1639 J H

Figuur 33 J J A W

Figuur 34 J K Polder

Figuur 35 Kornelis Janse Swart

Figuur 36 K J Soet

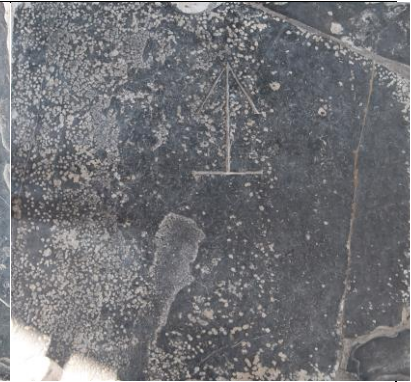
Figuur 37 L H D

Figuur 38 L K

Figuur 39 onbekend

Figuur 40 onbekend

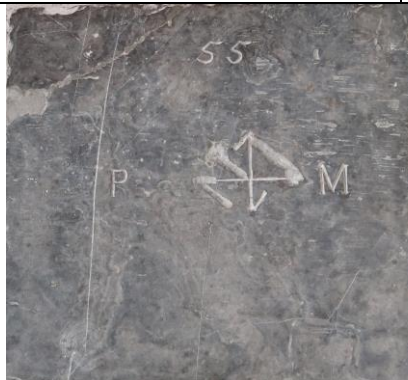
Figuur 41 P G B S

Figuur 42 P H

Figuur 43 Pieter Simonsen Koel

Figuur 44 R M

Figuur 45 P S

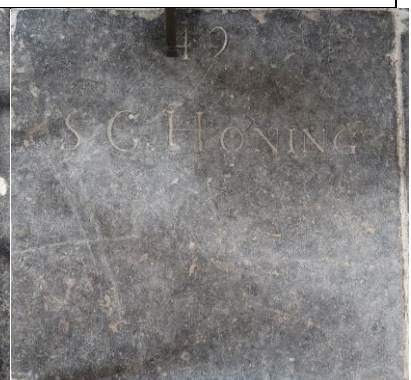
Figuur 46 P S

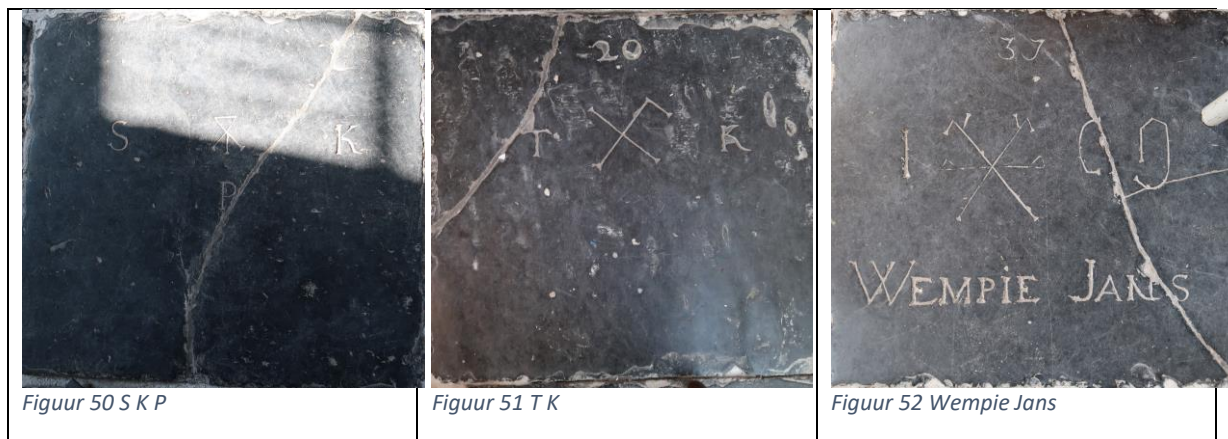
Figuur 47 P S H

Figuur 48 S C Honing

Figuur 49 S C Honing

Gevonden gegevens over diverse stenen:

Figuur 7: Kornelis Janse Swart

Kornelis was de zoon van Jan – Kornelis Janse. Swart was de familienaam maar deze kan ook als Zwart geschreven worden, en Kornelis kan ook worden gespeld als Cornelis.

Figuur 8: P S H

De grafsteen van iemand die de initialen P S H had. Een symbool in het midden dat met een beetje fantasie die wieken van een molen kunnen zijn. Het afbeelden van het beroep op de grafsteen was niet ongebruikelijk. Was er een molen in Holysloot? Zeker, in de buurt bij de Rijperkolk stonden er twee bij de locatie van het latere stoomgemaal voor de Holysloter / Uitdammer Die. Ze werden in 1826 verplaatst naar Ilpendam.² Het kan ook een ‘huismerk’ zijn, een aanduiding van een boerenfamilie.

Figuur 9: Claes Soet

Claes Soet, Claes Zoet, Klaas Zoet of Klaas Soet heeft alleen zijn naam op de grafsteen staan.

Figuur 10: W K J Soet

Kan ook K J Soet zijn, met de W als huismerk

Figuur 11: Wempie Jans³

² <https://www.molendatabase.org/molendb.php?step=details&nummer=6840>

³ Stadsarchief Amsterdam te Amsterdam, Notariële archieven

Deel: 7514, Periode: 1727, Amsterdam, archief 5075, 23 april 1727, Notariële archieven, aktenummer 316811

Er is een document in het Stadsarchief van Amsterdam dat handelt over een transactie waar een Wempie Jans wordt genoemd. Het is een transportacte (verkoop) waarbij in 1727 een Wempie, de vrouw van Jan van Keeren genoemd wordt, Wempie Jans. Ze was 'woonachtig tot Ilpendam'. In het midden een huismerk, een aanduiding van een boerenfamilie.

Figuur 12: Onbekend

De inscriptie eender als bij Wempie Jans, van dezelfde familie?

Figuur 13: S C Honing

Een in Waterland veel voorkomende familienaam. Er is op 6 januari 1664 een kind Sijmon Cornelis Honingh begraven op de begraafplaats van Nieuwendam.⁴

Figuur 25: I H

I H Non est mortale quid opto, vertaling: is niet sterfelijk wat ik wens

⁴ Stadsarchief Amsterdam, Begraafregisters, archiefnummer 483.A, inventarisnummer NVT